

SOULFUL SOUND

Mark Huinder van het Solosound-Lyngdorf Experience Centre bracht mij onlangs een behoorlijk uitgebreide weergaveketen, bestaande uit zijn Solosound Solostatic 120 'Swiss Edition' elektrostaat, Lyngdorf BW-1 woofers en Lyngdorf elektronica, inclusief het fameuze RoomPerfect. Nu ben ik met Solosound grootgebracht en heb ik vele top-elektrostaten in mijn bezit gehad maar dit actieve hybride systeem had onmiddellijk mijn onverdeelde aandacht. Daarover meer verderop in dit artikel, allereerst in het kort de Solosound historie.

Lyngdorf DPA-1

KILIAN BAKKER

Solosound is weliswaar geen wereldwijd bekend luidsprekermerk maar de producten van deze bijna veertig jaar oude Nederlandse onderneming hebben door de jaren heen de muzikale harten van menig audiofiel in de BeNeLux gestolen. Solosound staat vooral bekend om hun geheel binnenshuis ontwikkelde en vervaardigde elektrostaten maar vroeger waren ook enkele conventionele modellen met moving coil units (hoofdzakelijk Audax en KEF), oftewel 'gewone' luidsprekers leverbaar. Elektrostaten hebben altijd hoog in het vaandel gestaan bij de oprichter van dit merk, getuige het feit dat George Vermeulen in de jaren '60 de fameuze Janszen elektrostaten naar ons land haalde. Begin jaren '70 richtte hij zijn eigen luidsprekermerk Solosound op en in 1974 zag de eerste Solosound elektrostaat het daglicht. Mark A. Huinder die reeds eind jaren '70 bij Solosound stage liep, heeft na het overlijden van George (nu bijna twintig jaar geleden) het werk voortgezet. Solosound biedt nog altijd service voor alle ooit geproduceerde modellen.

Die service bestaat niet alleen uit reparatie maar ook uit modificatie (opwaardering tot meer recente status van ESL panelen en elektronica). Solosound elektrostaten van weleer kunnen worden ingeruild (met bijbetaling) op volledig gereviseerde ruilexemplaren (de ESL4 en

ESL8 zijn bijna altijd op voorraad). Die ruilparen zijn voorzien van nieuwe, moderne elementen, een nieuwe hedendaagse hoogspanningsunit, nieuwe interne bekabeling, verbeterde demping, hoogwaardige aansluitingen voor luidsprekerkabels, LED-indicatie, nieuw doek en nieuw gespoten frames. Een voordeel van die omruilregeling is dat men slechts één keer naar Bussum hoeft te komen (verzending is echter ook mogelijk) want dankzij de modulaire constructie kan een Solosound Solostatic weergever binnen een dag worden hersteld (tenzij bepaalde onderdelen niet voorradig zijn; dan krijgt men een ander paar mee). Indien gewenst komt Mark ze zelf afleveren. Pure service.

Alle door Solosound gereviseerde sets waaronder de ESL4, ESL8, de Maestro, de Ambassador etc. krijgen een certificaat van originaliteit en de volledige Solosound garantie van 2 jaar mee.

Solostatic 120 'Swiss Edition'

Hoofdrolspeler in dit verhaal is de even fraai ogende als klinkende Solostatic 120SE oftewel 'Swiss Edition'. Het frame van de Solostatic 120SE is vervaardigd uit berkenmultiplex, voorzien van een formica 'huid' om hygroscopie te voorkomen. In de standaard Swiss Edition uitvoering zijn de zijlijsten zwart of in elke kleur gespoten. Het paar wat hier huisde had gepolijst RVS

Mark Huinder

Lyngdorf SDA 2175

lijsten en backplate (+ € 800). Het kost 12 manuren om de vier RVS lijsten en backplate zo mooi hoogglans te polijsten. Het resultaat mag er zijn; de glans en tint is naar mijn mening mooier dan dat van chroom, vooral bij lamplicht heeft het een warmere gloed.

Bij dit hybride systeem nemen de Lyngdorf BW-1 woofers al het zware laagfrequent werk, en dus grote amplitude, voor hun rekening zodat de elektrostatische panelen zich volledig kunnen richten op de weergave van hogere frequenties. Overigens levert Solosound ook een eigen (actief) wisselfilter voor wie te zeer verknocht is aan zijn of haar oude versterker. Alle Solosound weergevers vormen een vriendelijke elektrische belasting en bij de 120SE is het rendement relatief hoog dankzij twee parallel geschakelde audiotransformatoren. Echter, met het elektronisch cross-over van de Lyngdorf voorversterker krijgt men meteen de mogelijkheid van RoomPerfect plus een delay-instelling voor de correctie van de onderlinge positie van woofers en panelen in de ruimte. Dat laatste is van uiterst belang bij losgeplaatste woofers en kan als essentieel worden gezien. Volgens Mark Huinderscheelt Roomperfect wel 40% in geluidsoverlast naar de burens. Heel goed nieuws voor appartement bewoners zoals ondergetekende. Een door Solosound zelf ontwikkelde en vervaardigde Airmotion Transformer supertweeter (volgens het HEIL concept) helpt vanaf 14.000Hz bij het vergroten van het verticale afstraalgedrag in het hoog (de 120SE's klinken al staande inderdaad prima, zeker niet bedompt zoals menig andere paneelweergever).

Waarom Hybride?

Intermodulatievervalsing en frameresonanties kunnen bij breedbandweergevers snel optreden, vooral bij een relatief hoog afluisterniveau. Dankzij een duidelijke taakverdeling tussen de moving coil woofer en de elektrostatische panelen kan elk segment luider spelen

bij een lagere vervorming. Het frequentiebereik van de Solostatic 120SE elektrostaat loopt van 80 tot 40.000Hz, -6dB, met geadviseerde laagste kantelfrequentie op 125Hz (Linkwitz-Riley 2e order).

De garantie: 10 jaar op de premium producten doorgaans door Mark zelf geïnstalleerd en afgeregeld, plus latere tweaks als service van de premium producten zijnde de 120 en 200.

Luisteren

De set-up van dit niet al te eenvoudige systeem was snel geklaard en na enkele metingen (oftewel door Mark goed gekozen meetposities) lag de 'roomknowledge' van de RoomPerfect voorversterker op 97%. Uitstekend, niets meer aan doen en luisteren maar. Het feit dat Mark dit systeem bij de klant installeert is een belangrijke waarde toevoeging voor de gebruiker: maximale prestaties en eventuele persoonlijke tweaks kunnen zo worden geboden.

De CD 'Out & About' van Hank Schizzoe verdween in de lade van het Marantz loopwerk om de track 'Lucky Man' (hoe toepasselijk, red.) uit te lezen. De intro met bouncy drums viel meteen goed met de deur in huis met luchtig en verend klinkende trommelvellen. De toon van elke trommel werd loepzuiver overgebracht terwijl de kickdrum de nodige soliditeit en controle meekreeg. Ik noemde zojuist al hoe stuiterend oftewel bouncy de drums van start gaan in deze track; dat woord bounce werd in mijn aantekeningen vele malen onderstreept. Nu heb ik deze CD al zo vaak beluisterd met de meest uiteenlopende weergaveapparatuur maar zo elastisch en soepel als de percussie uit het Solosound systeem rolde, heb ik het nog niet gehoord. Deze muziek heeft een humoristische ondertoon die via het Solosound/Lyngdorf systeem bijzonder goed tot uiting komt. Dit systeem blinkt duidelijk uit in fasereinheid en daarmee timing. Ritmisch meeslepende muziek loopt dan ook als een

Solostatic 120SE

goed gesmeerde stoomtrein.

Martin Colloms koos ooit 'Graceland' van het gelijknamige Paul Simon album als de perfect toetssteen voor de door hem bekend geworden 'PRaT-factor' (Pace, Rhythm and Timing). Hij had gelijk; die muziek is zeer geschikt voor het vaststellen van de mate waarin een muzieksysteem ritmische puncturen en intertonale timing correct kan weergeven. Dus werd Graceland (het hele album) uitvoerig beluisterd, waarbij er extra aandacht werd geschonken aan de titeltrack. Graceland kreeg een prachtige dieptestaffeling mee, met name de woodblocks werden opmerkelijk ver naar achteren en met een uiterst pure klak geprojecteerd. De baslijn was heel goed te volgen en Paul Simon's stem heb ik zelden zo vrij van slis-artefacten gehoord. Die zogeheten sibillance-geluiden kunnen bij bepaalde weergevers tamelijk prominent naar voren worden gebracht. Alhoewel die sibillance in eerste instantie de 'schuld' van het bronmateriaal is, is het de taak van de luidspreker om het niet van kwaad tot erger te laten worden.

De Solostatic 120SE/Lyngdorf keten behoort tot de allerbeste stemvertolkers die hier ooit in mijn luister-ruimte hebben gestaan; natuurlijk uitgewogen en vrij van storende bijgeluiden. Dit systeem slaagde de PRaT-test met vlag en wimpel. Hoe goed Graceland ook werd weergegeven, ik genoot nog meer van 'Diamond On The Soles Of Her Shoes', vooral van de stemweergave van Ladysmith Black Mambazo. De bas knorde er melodius op los terwijl het drumspel lekker levendig en elastisch klonk. De fabelachtig goede stereo-afbeelding maakte het luistergenot compleet. Persoonlijk ben ik van mening dat een (bijna) holografisch stereobeeld daadwerkelijk iets essentieels toevoegt aan de muziekweergave en de 120SE's stelden mij niet teleur, in tegendeel. Vrij, open en royaal in alle richtingen en had ik al gezegd vrij? Want dat valt steeds weer op; de moeiteloosheid waar-

mee klanken totaal vrij in de ruimte worden afgebeeld. Het Lyngdorf RoomPerfect systeem speelt daar zeker een zeer belangrijke rol in maar uiteindelijk zullen de luidsprekers het waar moeten maken, wat deze Solosounds doen, met verve. Zodra 'Glory & Consequence' van Ben Harper's album 'The Will To Live' zijn rondes deed, viel het direct op dat de muziek met een perfecte timing en articulatie werd weergegeven, waarmee de ritmesectie en met name de kickdrum werd onderstreept. Tegen het einde van deze track trapt drummer Dean Butterworth een snelle roffel uit de kickdrum, wat bij menig luidsprekersysteem verzand in een hoop gerommel. Via het Lyngdorf/Solosound systeem was elke klap een daalder waard waardoor die truc des te meer zijn uitwerking had; kippenniel. 'The Will To Live' kan ietwat slordig en rafelig overkomen of spannend en meeslepend, zoals het geval was met Mark Huinders' 120SE & co.

Conclusie

Het was een uiterst aangename kennismaking met dit Hollands-Scandinavisch systeem. Het maken van aantekeningen viel mij soms zwaar omdat het zo gemakkelijk was om in de muziek op te gaan. Het viel mij en mijn vriendin op dat het op lage luisterniveaus goed toeven was en er op relatief luid niveau prima kon worden geconverseerd. Zo hebben we steeds relaxed zitten luisteren. De Solostatic 120SE met Lyngdorf ondersteuning en aansturing is geheel vrij van stress, knallend als het moet maar altijd lichtvoetig en luchtig. Belangrijker dan dat alles is dat deze elektrostaat voor grote muzikale betrokkenheid zorgt. Een uitzonderlijk weergavesysteem die een warme aanbeveling krijgt.

Lyngdorf BW-1

Leverancier/fabrikant: Solosound

Bezoekadres/showroom: Solosound Lyngdorf Experience Center,

De Nieuwe Vaart 30, Bussum

Voor meer informatie www.solostatic.com

Systeem:

Solosound Solostatic 120 Swiss Edition: v.a. € 3.450 (paar)

Lyngdorf DPA-1 RoomPerfect voorversterker: € 2.990 (stuk)

Lyngdorf SDA 2175 eindversterker: € 2.980 (paar)

Systeemprijs c.a.: € 11.500

Toegepaste bron:

Marantz CD72II + MPA100 (modified), S/P-DIF uit > DPA-1